

УДК 336.71

ІНТЕГРАЦІЯ ІНОЗЕМНОГО БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ В КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

ТЕТЯНА СТУБАЙЛО,

кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи
Тернопільського національного економічного університету

У статті висвітлено основні аспекти функціонування банківських установ з іноземним капіталом у країнах Центральної і Східної Європи та в Україні зокрема. Розкрито основні передумови й чинники створення банків за участю іноземного капіталу, їх ролі у становленні й розвитку національних банківських систем, головним чином, у країнах із перехідною економікою, особливо з урахуванням наслідків фінансової кризи.

Ключові слова: фінансовий ринок, іноземний банківський капітал, рух капіталу, банки Центральної та Східної Європи, фінансова криза.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації фінансових ринків і лібералізації руху капіталів помітно активізувалася міжнародна діяльність банків. Проникнення іноземного капіталу в національні банківські системи як промислово розвинених, так і країн із перехідною економікою набуло широких масштабів і стало переважаючою тенденцією в розвитку світової економіки. Сучасна епоха позначена переходом від переважної орієнтації на банківський протекціонізм і поетапної лібералізації доступу нерезидентів на національні ринки фінансових послуг. Банки за участю іноземного капіталу служать одним з основних провідників прямих і портфельних інвестицій з-за кордону, яких особливо гостро потребують країни з перехідною економікою. Іноземні банки певною мірою сприяють рекапіталізації й реструктуризації національних кредитно-фінансових систем. Участь нерезидентів у капіталі банків підвищує якість банківського менеджменту, збільшує прозорість обліку та звітності, підсилює завдяки міжбанківській конкуренції диверсифікацію банківських послуг. У той же час лібералізація доступу іноземного капіталу в банківські системи поставила цілу низку серйозних запитань перед національними органами банківського нагляду й регулювання, вимагала зусиль з координації їх дій, часткового перегляду національного банківського законодавства. Дослідження теоретичних і практичних проблем участі іноземного капіталу в розвитку національних кредитно-фінансових систем є важливим й актуальним завданням учених і фахівців в області банківської справи. Саме із цієї причини як об'єкт дослідження вибрані особливості й проблеми діяльності іноземного капіталу в банківській системі країн Центральної та Східної Європи, а також України в контексті загальносвітового досвіду.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивченням основних аспектів міжнародної діяльності банків плідно займалися західні, російські та українські автори. Серед зарубіжних економістів і фахівців перш за все необхідно виділити П. Роуза, автора відомої праці "Банківський менеджмент", Дж. Даніела, П. Дорнбуша, Е. Крокетта, П. Кругмана, К. Ліндгрена, Ф. Ліса, Л. Мауера, Ф. Мішкина, М. Обстфельда, Л. Радебу, Дж. Сакса, Дж. Сінкі мол., С. Фішера, Е. Шенга, М. Енга. По-

мітний вплив на поглиблення підходів до аналізу діяльності іноземних банків в умовах глобалізації фінансових ринків справили роботи М. Гольдстайна, М. Монтеса, П. Тернера, В. Уайта, П. Хонена. Серед російських економістів, що активно займалися розробкою загальних і спеціальних питань міжнародної діяльності банків, виділяються публікації В. Л. Красавіної, В. Н. Новікова, В. В. Попова, Д. В. Смилова, Н. В. Смородінської, В. Н. Шенаєва й ряду інших учених. Серед сучасних українських науковців, що займаються вивченням окресленої проблематики, можна відзначити В. Гейця, Н. Шелудько, О. Барановського, З. Васильченко, В. Коваленко та ін. У той же час слід зазначити, що як у зарубіжній, так і в українській економічній літературі до сьогодні по суті відсутні роботи, спеціально присвячені дослідженню діяльності банків за участю іноземного капіталу в країнах із перехідною економікою.

Мета статті полягає в розкритті основних передумов і чинників створення банків за участю іноземного капіталу, їх ролі в становленні й розвитку національних банківських систем, головним чином у країнах із перехідною економікою, проблем та особливостей правового регулювання їх діяльності, особливо з урахуванням наслідків фінансової кризи.

Виклад основного матеріалу. Світова фінансова криза вплинула на багато процесів і в першу чергу на ті, що пов'язані з рухом капіталу. Країни Східної Європи та пострадянського простору ще залишаються досить привабливими для іноземних інвесторів. Надходження іноземних інвестицій не пов'язане прямо з розміром і ресурсами країни. Невеликі держави можуть компенсувати свій низький ринковий і ресурсний потенціал політичною та економічною стабільністю й відповідним законодавством.

Процеси експансії іноземного капіталу до банківських систем різних країн розпочалися ще в ХІХ ст., коли англійські банки стали відкривати свої представництва за кордоном із метою налагодження торгівлі зі своїми колоніями, що згодом почали робити бельгійські, французькі, німецькі, а також японські банки.

Це явище в літературі отримало назву **першої хвилі** інтернаціоналізації банківської системи. **Друга хвиля** розпочалась у 60-х рр. ХХ ст., коли амери-

канські банки з метою уникнення обмежень усередині країни розпочали активний вихід за кордон. Вирізняють також і так звану **третью хвилю** інтернаціоналізації банківської системи, що розпочалася в 90-х рр. XX ст. і триває до сьогодні.

Активними учасниками цього етапу є європейські банки, що поширюють свою діяльність у країнах Латинської Америки, Південної Азії та Східної Європи.

Характерними ознаками третього етапу є скасування обмежень присутності іноземного капіталу в національних банківських системах, що значною мірою було спричинено укладанням угод у межах Світової організації торгівлі щодо лібералізації фінансових послуг. На сьогодні банківським системам зарубіжних країн притаманна значна присутність іноземного капіталу. У деяких країнах іноземні банки займають домінуючу позицію і вирішально впливають на функціонування не лише банківських систем, а й усієї економіки.

Банківські системи країн Центральної та Східної Європи характеризуються найбільшою присутністю іноземного банківського капіталу. Активному проникненню іноземного капіталу до банківської структури вищезазначених країн сприяли такі чинники:

- макроекономічна стабілізація - реформи, пов'язані зі стабілізацією рівня цін, валютного курсу, державного бюджету тощо;

- мікроекономічні реформи - створення життєздатного ринкового середовища шляхом приватизації державних підприємств, лібералізації цін, підвищення відкритості економіки, а також реформування інституціональної структури економіки.

На ранніх етапах входження іноземних банків до банківських систем різних країн їх діяльністю було обслуговування клієнтів із країни-походження материнського банку. Пізніше основною причиною розширення своєї присутності стала можливість одержання ринкових переваг. А вже в країнах Східної Європи та Латинської Америки обсяг банківських послуг був набагато нижчим, ніж в економічно розвинених країнах Західної Європи та США.

Однією з типових ознак відкриття ринків є "зняття вершків": потужні іноземні банки, продаючи складніші послуги, легко залучають кращих клієнтів, що несуть найнижчі ризики, чим ускладнюють конкуренцію для решти банків. Жорстка конкуренція та вимоги до капіталізації, сприяючи процесам злиття та поглинання, призводять до укрупнення місцевих комерційних банків і поступового зменшення їх кількості.

Розглянемо приклади присутності іноземного капіталу в банківських системах деяких країн.

Так, у **Словаччині** на сьогодні переважно більшість у національній банківській системі становлять банки з іноземним капіталом, частка активів, що належать іноземним власникам, становить 96,72 %, при цьому основна частина іноземного капіталу походить з Люксембургу (30 %) та Австрії (29 %) [9].

У банківській сфері **Румунії** відбувається постійне зростання присутності іноземного капіталу: якщо в 2004 році іноземним банкам належало 38 % на ринку банківських послуг, то нині їхня частка в активах банківської системи досягла 50 %.

У **Чехії** частка іноземного капіталу в загальному капіталі банківської системи становить 90 %, причому 33 % усього зареєстрованого капіталу належить Австрії, 17 % - Франції та 8 % - Німеччині [10].

Заслугує на увагу також самобутній і при цьому досить успішний досвід реформування в країнах Балтії. Кожна із цих країн обрала свою стратегію трансформації. Унаслідок цього спостерігаються й суттєві від-

мінності в процесах, що відбуваються як у реальному секторі економіки, так і в грошово-кредитній сфері.

Так, у **Прибалтиці** внаслідок процесів злиття й поглинання утворилися дві провідні банківські групи. Перша - група SEB (Швеція) - уже володіє контрольними пакетами Eesti Hispbank (Естонія), Unihap (Латвія). За розмірами активів частка шведів на ринку банківських послуг Прибалтики становить 30-35 %. Друга група - Swedbank (Швеція) - стала власником Hans aň ank (Естонія). Останній, у свою чергу, має дочірні банки в Латвії та Литві. Частка цієї групи на ринку становить 20-25 %. Тільки протягом 2000-2004 рр. було укладено 144 угоди щодо злиття й поглинання у світовому банківському секторі, з яких 99 - угоди між місцевими банками та 45 - угоди за участю іноземних банків, загальна сума за всіма угодами злиття й поглинання становить 270 млрд дол. США.

Латвія та Естонія обрали стратегію швидких ринкових перетворень, що базувалися на грошовій моделі приватизації за підтримки держави, залучення іноземного капіталу, зокрема за рахунок зниження податкових ставок.

У сукупних активах банківської системи **Естонії** протягом 2005 року частка, що належить іноземним банкам, становила 98 %, тобто майже весь банківський сектор перебуває під контролем іноземного капіталу. На сьогодні понад 80 % банківських активів контролюється шведськими холдингами. **Естонії** вдалося запобігти виникненню надмірної кількості ненадійних дрібних банківських структур, а тому - не допустити банківської кризи, як це сталося, наприклад, у Литві.

На відміну від Естонії, у **Литві** реформаційні процеси почалися пізніше й відбувались повільніше. Це зумовлено переважно недостатністю інвестицій та зосередженістю ділової активності в дрібному торговельному бізнесі, що стримувало перетворення у виробничій сфері. Спрямувавши приватизаційні процеси на реструктуризацію підприємств та викуп їх здебільшого трудовими колективами, у Литві зробили акцент на розвиток власного виробництва, особливо аграрного. Як і сфера виробництва, більшість кредитних установ тут існувала за рахунок внутрішніх інвестицій. Одним із важливих факторів збільшення інвестицій була приватизація великих державних об'єктів, зокрема Литовського ощадного банку, що був викуплений шведським банком "Сведбанк".

Найбільших успіхів у реформуванні кредитно-грошової сфери досягла **Латвія**. Під час реформування основна увага приділялася саме прискореному розвитку банківської системи й фінансового ринку. До цього спонукала глибока банківська криза початку 90-х років XX ст. і, зокрема, банкрутство одного з найпотужніших балтійських банків, що завдало великих збитків латвійським вкладникам. На сьогодні розвиток кредитної системи Латвії базується як на місцевому, так і на іноземному капіталі, що припливає з багатьох країн Європи й США. Під контролем іноземного капіталу в Латвії знаходиться понад 2/3 банківських активів (як і в Угорщині та Польщі).

В **Угорщині**, котра має найбільш потужну банківську систему серед країн Східної Європи, у власності іноземних банків перебуває 60 % усіх банківських активів.

Заслугує на увагу приклад **Польщі**, банківська система якої пройшла складний шлях розвитку й досягла значних успіхів. Проте, незважаючи на очевидні успіхи, сучасний стан польської банківської системи викликає чимало суперечок серед польських економістів. Причиною є той факт, що в країні зовсім немає обмежень присутності іноземного капіталу. Згідно з

даними на початок 2005 року, з 57 комерційних банків 45 перебувають під фактичним контролем іноземного капіталу, якому належить майже 60 % основного капіталу всього банківського сектора, або 62,7 % основного капіталу всіх комерційних банків разом, а їх участь в активах банківського сектора становить 67 %. Найбільша частка в сукупних банківських активах належить банкам із Німеччини (19 %), Італії (15 %) та США (9 %) [11]. Сьогодні майже 95 % банківської системи Польщі - це банки з іноземним капіталом.

В Угорщині та Польщі 2/3 банківських активів перейшли під контроль іноземних інвесторів. Приватизація банків стала складовою створення стабільного розвиненого ринку капіталів загалом і, таким чином, невід'ємним елементом формування інституційної основи для швидкого та ефективного розподілу економічних ресурсів. Успіхами реформування Польща та Угорщина завдячують також правильному визначенню проблем, що зумовили структурну кризу в грошово-кредитному секторі та відповідній цілеспрямованій роботі з їх розв'язання. Важливе значення при цьому мала ліквідація законодавчих та облікових обмежень, удосконалення управління банківськими установами та контролю за ними.

Зазначимо, що в країнах **Південно-Східної Азії** порівняно з європейськими країнами присутність іноземного капіталу є незначною. Так, питома вага іноземних активів у загальних активах банківських систем **Китаю, Індії, Кореї** не досягає навіть 10 %. Це пов'язано з тим, що уряди країн обмежують доступ іноземних банків та їх філій до вітчизняних банківських систем. До того ж міжнародні фінансові центри - Гон-Конг та Сінгапур - створюють якнайкращі умови для підвищення конкурентоспроможності й ефективності місцевих банків.

Аргентина. Протягом останніх 10 років в Аргентині активно протікав процес концентрації й централізації банківського капіталу. Спостерігалось злиття або закриття дрібних і середніх кредитно-банківських установ. Уряд широко використовував механізм санації для придбання їх активів і подальшого продажу крупним банкам. У результаті, якщо в 1994 р. у країні налічувалося 205 кредитно-банківських установ, то до 2001 р. їх залишилося лише 87. Кількість фінансових установ на кінець 2001 р.: держбанки - 13 (із них національних - 2; провінційних - 8; муніципальних - 3); приватні банки - 74 (із них акціонерних - 33; кооперативних - 2; іноземних - 39); разом - 87. Фінансові інститути країни мають у своєму розпорядженні 4200 відділень, у яких працює 100 тис. службовців, а мережу банківських автоматів складає 5400 одиниць. Формування відкритої ринкової економіки в Аргентині супроводжувалося лібералізацією її внутрішнього ринку капіталів. У 1993 р. законодавчо були скасовані обмеження на доступ іноземного капіталу в місцеву кредитно-банківську систему і він був зрівняний у правах із національним. Зарубіжним банкам дозволяється вільно створювати відділення, представництва й філії, у тому числі шляхом придбання діючих аргентинських фінансових інститутів або участі в їх акціонерному капіталі. Був покладений край колишній практиці, коли банки з більш ніж 30 % зарубіжного капіталу, що діють у країні, уважалися іноземними і їх діяльність регламентувалася спеціальними інструкціями ЦБ. У результаті, якщо в 1994 р. на їх долю припадало 16 % депозитів, то до 2001 р. цей показник піднявся до 48 %. Для фінансово-кредитної системи Аргентини 2002 р. став одним із найважчих. На початок 2002 р. фінансова система країни включала 108 фінансових організацій, у т. ч. 86 банків і 22 небанківські структури. До

кінця 2002 р. залишилася 101 організація, у т. ч. 79 банків і 22 небанківських структури. Пішли з фінансового ринку Аргентини 3 банки, у т. ч. французький *Credit Agricole* і канадський *Scotiabanc*. У 4 банків ЦБ відібрав ліцензію, у т. ч. в *Suquia*, *Bisel* і *Bersa*, і передав управління ними в *Banco de la Nacion*. Акції вказаних банків були виставлені на продаж на торгах у 2003 р. Річні збитки одного з найбільших банків *BBVA Banco Frances* склали 1,2 млрд песо, інших крупних банків: *Banco Galicia* - 1,5 млрд песо, *Banco Rio* - 1,3 млрд песо, *Banco Hipotecario* - 3 млрд песо.

На сьогодні в Аргентині діють 85 кредитно-фінансових установ, із яких 67 є банками (2 державних банки, 10 банків провінцій, 55 приватних банків), 2 кредитних установи, 12 банків із іноземним капіталом, а також 16 фінансових компаній. Сучасна банківська система Аргентини сформувалася на початку 1990-х рр., у період, пов'язаний зі значним припливом у країну іноземних інвестицій. Позитивну роль при цьому відіграла відміна обмежень на доступ іноземного капіталу в національну банківську систему. Великомасштабна економічна криза, що вибухнула в кінці 2001 р. в Аргентині, сильно похитнула всю банківську систему країни. Перелік інститутів держрегулювання кредитно-грошової політики був значно звужений у зв'язку з введенням у січні 2002 р. "Закону про надзвичайний економічний стан" (діє до теперішнього часу).

Банківські системи країн **Латинської Америки** до 1990-х рр. склалися тільки з національних банків, причому більшість із них було створено за участю загальнонаціональних та місцевих органів влади. Проте згодом із метою підвищення ефективності функціонування банківських систем було скасовано обмеження присутності іноземних банків. Значну роль в активізації діяльності іноземних банків відіграли процеси приватизації місцевих банків із державною власністю. На цей час спостерігається постійне збільшення присутності іноземних банків у банківських системах Чилі, Колумбії, Мексики та Перу.

Глобалізація банківських систем значною мірою впливає як на розвиток банківських систем окремих країн, так і на розвиток міжнародних фінансів загалом. По-перше, саме інтеграційні процеси сприяють створенню світового ринку універсальних банківських послуг, прискорюючи темпи технологічних змін, які особливо впливають на умови здійснення банківської діяльності. По-друге, загострення конкуренції між банками позитивно впливає на якість і вартість послуг, що надаються ними. Проведене дослідження присутності іноземного капіталу в банківських системах різних країн показало, що діяльність іноземних банків у країнах із перехідною економікою призводить до зменшення дохідності та маржі місцевих банків, збільшуючи таким чином ефективність банківської системи приймаючої країни. Доведено, що не існує чіткої залежності між негативними процесами в економіці країни та зменшенням обсягів кредитування іноземними банками - тимчасові скорочення транскордонного кредитування в Естонії, Угорщині та Чехії замінювалися зростанням обсягів кредитування через філії; іноземні філії розширювали свою діяльність під час економічних криз як шляхом поглинання місцевих банків, так і збільшуючи обсяги операцій.

Проте існують і протилежні точки зору, відповідно до яких при визначенні галузевої, регіональної, виробничо-технологічної спрямованості прямих іноземних інвестицій переважають інтереси іноземних банків та пов'язаних із ними компаній, а не національні інтереси. Це призводить до зростання дефіциту платіж-

ного балансу, державного боргу й бюджетних витрат на його обслуговування, а також до зниження рівня зайнятості населення та збільшення бюджетних витрат із безробіття. Такі тенденції спостерігалися в країнах Центральної та Східної Європи після скасування обмежень на доступ іноземного капіталу до національних банківських систем, насамперед у Польщі та Угорщині. На противагу цьому в Кореї та КНР на діяльність філій іноземних банків обмеження було встановлено, і національний капітал зберіг за собою провідні галузі економіки й ефективно конкурує з іноземним на національному та світовому ринках. Тобто за умов належного контролю та регулювання присутності іноземного банківського капіталу можна досягти поліпшення структури банківської системи, створення стимулів для комерційних банків щодо виходу на міжнародні фінансові ринки, розширення клієнтської бази комерційних банків та зниження відсоткової ставки за кредитами.

Порівняльний аналіз рівня й темпів експансії іноземного банківського капіталу в країнах Центральної та Східної Європи показав, що в більшості держав вони значно вищі, ніж в Україні. Активність міжнародних банків у країнах Центральної та Східної Європи пов'язана з тим, що відкриття банківського сектора збіглося в часі з виведенням капіталів транснаціональних банків із азіатського регіону та пошуками на пряму передислокації капіталів. Лібералізація фінансових систем цих країн призвела до того, що іноземні філії та підрозділи володіють 60-90 % банківських активів.

Банківська система України, на відміну від країн Центральної та Східної Європи і Прибалтики, для яких активний прихід іноземного капіталу в банківський сектор розпочався ще в середині 90-х, на початковому етапі свого становлення й розвитку була мало привабливою для іноземного капіталу через наднизьку активність і надмірну концентрацію ризиків. Із розвитком фінансового ринку, досягненням макроекономічної стабілізації та розгортанням приватизаційних процесів, починаючи з 2004 року, спостерігається інтенсифікація інтеграційних процесів у банківському секторі України. Вона характеризується двома суперечливими тенденціями:

1. Інтернаціоналізація українських банків, інтеграція їх у світову банківську систему.
2. Прагнення зберегти незалежність, внутрішню цілісність та економічний потенціал вітчизняних банків для самостійного фінансування розвитку вітчизняної економіки.

Основним показником стрімкого розвитку будь-якого банку є динаміка в нарощуванні активів. За період з 2001 до 2010 року іноземні банки знайшли свою нішу на ринку й упевнено її утримують. Так, наприклад, на 1 січня 2008 р. в Україні функціонувало 47 банків з іноземним капіталом із 198 зареєстрованих. На 01.01.2009 р. в Україні зі 198 зареєстрованих комерційних банків 53 мали іноземний капітал, хоча кількість комерційних банків зі 100%-им іноземним капіталом залишилась на рівні 17. За даними Національного Банку України, на сьогодні ліцензію на здійснення банківських операцій мають 175 банків, у тому числі 53 банки з іноземним капіталом (27,2 % від загальної кількості діючих банків України), із них 20 банків (10,3 % від загальної кількості) - зі 100%-им іноземним капіталом. За станом на 01.12.2010 частка іноземного капіталу в зареєстрованому статутному капіталі банків України становила 39,1 % [5]. Порівняно з початком 2010 року частка іноземного капіталу зростає на 3,3 %, тобто іноземний капітал усе швидшими темпами впливає в банківську систему нашої держави.

На сьогодні іноземний капітал в Україні представлений 23 країнами. Найбільшу частку в загальній сумі становить капітал Кіпру (20,3 %), Австрії (20,3 %), Франції (12,3 %), Росії (9,7 %), Нідерландів (8,2 %), Польщі (7,9 %), Швеції (6,1 %) [5]. Що ж до наймасштабніших операцій іноземних і українських банків, то можна зазначити: придбання шведським "Swedbank" "ТАСКомерцбанку", німецьким "Комерцбанком" українського банку "Форум", консолідацію австрійського банку "Райффайзен" та українського "Аваль" в єдиний орган банківської системи "Райффайзен банк Аваль" [4]. Найбільша частка іноземних активів контролюється інвесторами з колишніх метрополій - Росії та Австрії [4]. Отже, можна з упевненістю стверджувати, що українська банківська система вже значною мірою інтегрована у світовий фінансовий ринок.

Висновки

Підводячи підсумки проведеному аналізу, необхідно підкреслити позитивні наслідки приходу іноземних банків у банківські системи країн Центральної та Східної Європи і в Україну зокрема:

1. Швидке й ефективне впровадження новітніх методів банківської діяльності. Система менеджменту іноземного банку й наявність сучасних і надійних інформаційних технологій, що поліпшує ефективність функціонування банківської системи.
2. Зростання обсягу кредитних ресурсів і посилення стабільності їх джерел. Іноземні банки з вищою капіталізацією, на відміну від місцевих, будуть здатні здійснювати кредитну діяльність навіть під час економічного спаду.
3. Розширення спектра якісних послуг, комплексний підхід до обслуговування клієнтів, що приведе в результаті до здешевлення банківських послуг.
4. Упровадження системи страхування банківських ризиків.
5. Активізація конкуренції й прискорення процесу реформування банківської системи.
6. Упровадження міжнародного досвіду фінансового оздоровлення, реорганізації й реструктуризації банків, що набуває виняткового значення в умовах консолідації.
7. Посилення ролі банківської системи в процесі розподілу інвестиційних ресурсів.
8. Підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Барановський О. Іноземний капітал на ринках банківських послуг України, Росії та Білорусі / О. Барановський // Вісник НБУ. - 2007. - № 9. - С. 12.
2. Геєць В. Іноземний капітал у банківській системі України / В. Геєць // Дзеркало тижня. - 2007. - № 26 (605).
3. Набок Р. Влияние иностранного капитала на развитие банковской системы / Р. Набок // Финансовый директор. - 2006. - № 4 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.gaap.ru/biblio/gaap-ias/msfo/064.asp>.
4. Корнилюк Р. Українські банки в тенетах іноземного капіталу / Р. Корнилюк [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.ukruidprom.com/digest/Ukransk_banki_v_tenetah_nozemnogo_kaptalu.html.
5. Основні показники діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/bank_supervision/dynamics.htm.
6. Павлюк К. В. Діяльність іноземних комерційних банків в Україні: тенденції та проблеми / К. В. Павлюк, В. А. Кажан // Фінанси України. - 2006. - № 6. - С. 143-150.

7. Шелудько Н. М. Іноземний капітал у банківському секторі України: проблеми і наслідки / Н. М. Шелудько // Фінанси України. - 2006. - № 7. - С. 79-86.

8. Шулик В. Стратегія поведення банків с іноземним капіталом в умовах кризи / В. Шулик [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.credit-rating.ua.

9. Офіційний сайт Центрального банку Словаччини [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.nbs.sk.

10. Офіційний сайт Центрального банку Чехії [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.cnb.cz.

11. Офіційний сайт Центрального банку Польщі [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.nbp.pl.

T. Stubaylo

FUNCTIONING OF BANKS IS WITH FOREIGN CAPITAL IN COUNTRIES OF EAST AND CENTRAL EUROPE

In the article the basic aspects of functioning of bank institutions are reflected with a foreign capital in the countries of Central and East Europe and in Ukraine. Basic pre-conditions and factors of creation of banks are exposed with participation of foreign capital, their roles in becoming and development of the national bankings systems, mainly in countries with a transitional economy, especially taking into account the consequences of financial crisis.

Key words: financial market, foreign bank capital, banks of Central and East Europe, financial crisis.

© Т. Стубайло

Надійшла до редакції 21.01.2011

УДК 339. 92 : 334. 7

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД І СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

АНДРІЙ ХІМЧЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент Донецького національного університету

ОЛЕНА КУЛІШ,

кандидат економічних наук, доцент Донецького національного університету

У статті досліджено особливості становлення та специфіку функціонування корпоративних об'єднань США, Японії, Південної Кореї й Німеччини. На підставі проведеного дослідження систематизовані ознаки, які покладені в основу виділення моделі корпоративного сектора.

Ключові слова: корпорація, корпоративне об'єднання, холдинг, промислова група, управління.

Постановка проблеми. В економічно розвинених країнах світу накопичено великий досвід створення й розвитку корпорацій. Структура й характер цих інтегрованих об'єднань в окремих країнах має як схожі риси, так й істотні відмінності. Вони пов'язані з історичними особливостями й формуються індивідуально, залежно від стану виробництва, та обумовлені специфікою законодавчого регулювання корпоративної власності та її управління.

Економіка розвинених країн демонструє різноманіття форм організаційно-господарської взаємодії корпоративних об'єднань і побудови на їх основі великих транснаціональних і національних корпорацій. Серед різноманіття корпоративних форм об'єднань є як традиційні концерни на чолі з великою промисловою корпорацією, так й універсальні багатогалузеві фінансово-промислові об'єднання, що сформувалися навколо банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню методологічних та організаційних аспектів функціонування корпорацій, аналізу різних аспектів процесу становлення корпорацій і корпоративного сектора в трансформаційний період присвячена достатня кількість робіт як закордонних, так і вітчизняних учених-економістів, а саме: В. Адамова, І. Ансоффа, О. Башиної, О. Боярського, Ю. Вінслава, В. Дементьева, Л. Дмитриченко, І. Єлисеєвої, М. Єфімової, Дж. Іванцевича, С. Ільєнкової, Р. Каплана, Ф. Котлера, Р. Кунца, Ю. Лукашина, М. Назарової, Д. Нортонна, А. Радигіна, С. Реверчука, А. Хальда та ін.

Однак більшість робіт вітчизняних економістів у цій сфері стосуються в основному проблем корпоративного управління, у процесі дослідження яких не приділяється необхідної уваги виявленню особливостей становлення іноземного корпоративного сектора, формуванню його структури й визначенню напрямків розвитку.